

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. V. Species panis & vini sunt Sacramentum specie unum, unitate
integritatis, no indivisibilitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

causans Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus, Concedo totum : Sacramentum permanens, id est, signum sensibile permanenter efficiens, Neg. Conseq. quippe quod ipsum realiter non permanet, non potest permanenter realiter significare. Porro ex institutione specialis huius Sacramenti, signatum principale sacramentale est Christus realiter permanenter praesens; quoniam sic manet ad ulum.

Sed initas : Sacramentum conficitur verbis Sacerdotis, atqui species non conficiuntur, sed praexistunt; ergo &c.

Respondeo ad Minorem; species confici non secundum se, sed prout consecratae, & eatenus ipsae efficiunt Corpus & Sanguinem Christi, per specialem, ut dictum est, assistentiam divinam illa ibi conservando. Sic etiam Sacerdos orationibus conficit, non aquam secundum se, sed aquam benedictam. Atque haec de prima parte Conclusionis ad superabundantiam.

Transco ad secundam, quae vix indiget probatione. Interim ratio fundamentalis sit: quia omnia ibi enumerata sunt signum sensibile praesens gratiae, vel inhaerentis, ut species & Corpus Christi, vel saltem subsistentis, ut verba Consecrationis, quae significant & causant in fieri Corpus Christi sub speciebus; vel per modum sibi spiritualis, & eatenus sunt vere Sacramentum, & remota etiam significant, & causant gratiam sanctificantem; vel certe per modum hostiae Sacrificii, quatenus separatim constituunt Corpus & Sanguinem sub diversis speciebus in protestationem summi Dei dominii in mortem & vitam; ac in tantum habent rationem Sacrificii, & non proprie Sacramenti. Vide dicta disp. 1. sect. 1. conclus. 2.

Major difficultas est de tertia parte Conclusionis. puta de sumptione, quae quidem ex sententia Doctoris Subtilis 4. dist. 8. q. 1. n. 5. significat nutritionem spirituales, quae est per gratiae collationem, tamen, ut loco mox citato ex disp. 1. probavimus; verosimilius eam non causat, sed solum est conditio, sine qua non Eucharistia spiritualiter nutrit; sicuti comestio cibi naturalis est conditio, sine qua regulariter cibus corporalis non nutrit naturaliter.

Ceteroquin, cum non in omnibus equalis sit ratio cibi corporalis & spiritualis; sed huius virtus causandi, & effectus pendeant ex libera voluntate Christi: si quis mordicus contendat, gratiam promissam esse, tamquam causam, non solum speciebus consecratis, sed eorum etiam manducationi; nolo pugnaciter contradicere, neque enim satis perspicio, quo argumento oppositum possit convinci. Siquidem quod Eucharistia, ut loco praallegato disp. 1. diximus, a quolibet applicata habeat suum effectum, nemo potest negare; equidem non nisi manducata ab homine.

Si inferas: ergo extraordinarie per miraculum posita in stomacho sine manducatione,

non conferret gratiam. Respondeo; via ordinaria, id est, per modum Sacramenti, Concedo; verumtamen credendum est, quod qui per speciale privilegium hostiam immittit stomacho; etiam per similem prerogativam (non vi praecise institutionis huius Sacramenti) inibi sit causaturus gratiam sanctificantem; quemadmodum Christus via extraordinaria, sine praevia confessione, remisit peccata paralytico, dicens Matth. 9. v. 2. *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.*

Atque ut sumptio esset Sacramentum transiens; numquid etiam dispositio subiecti & intentio? Minime: enimvero licet actu Eucharistia non causet gratiam, nisi sumpta cum intentione a subiecto disposito, quando subiectum est capax intentionis ac dispositionis, quid inde, cum sufficiat dispositio mere interna, similiter mere interna intentio? Sacramentum est signum sensibile efficax gratiae ex opere operato: dispositio autem aliquod tantum meritum congruum, vel condignum; similiter intentio conditio solum est requisita ex parte suscipientis, non ad valorem Sacramenti, ut patet; sed ut Communio sit voluntaria ac humana, Plura inferius, ubi de effectu Eucharistiae.

In praesenti sequitur examinanda unitas ejus ac multiplicitas. Cum enim apud Catholicos constet Sacramentum hoc institutum fuisse sub speciebus panis & vini, controversia oritur inter illos, An duae illae species constituunt duplex specie Sacramentum, an vero unicum. Pro resolutione erit

CONCLUSIO V.

Species panis & vini sunt Sacramentum specie unum, unitate integritatis, non indivisibilitatis.

Id est, Eucharistia est unica tota specie infima, etsi includat partes specie differentes, quarum singulae sunt verum Sacramentum.

In hac Conclusionem quoad rem omnes conveniunt. Quæritur quæ sit illa res? Responsum habet Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 3. ubi declarat: *Quamvis Redemptor noster... in suprema illa Cena hoc Sacramentum in duabus speciebus instituerit, & Apostolis tradiderit, tamen sciendum esse, etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum fieri, ac propterea quod ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solum accipiunt.*

Ubi Concilium docet Primum; in duabus speciebus hoc Sacramentum fuisse institutum. Quæ illa? Nonne species panis & vini? Et illa accidentia numquid specie physica distincta?

D. Quis

Quod non est dicens de dispositione subiecti, aut intentione.

non impeditur a subiecto, sed a dispositione subiecti.

non impeditur a subiecto, sed a dispositione subiecti.

non impeditur a subiecto, sed a dispositione subiecti.

97. Eucharistia est una totali specie infima; includit equidem plures partes specie differentes, quarum singulae sunt Sacramentum.

Probat ex Tridentino,

docente in duabus speciebus esse hoc Sacramentum institutum.

92. Species... non permanet...

93. si... non...

93. si... non...

94. enim...

96.

Quis dubitat? Signa ergo distincta. Sed & significata diversa, Corpus scilicet, & Sanguis; quorum neutrum in altero essentialiter includitur, & ideo ex vi verborum separatim ponuntur; Corpus quidem sub speciebus panis, Sanguis autem sub speciebus vini, adeoque per se separatim significantur.

98. quæ etiam causant distinctas gratias inherentes;

Numquid etiam causant distinctas gratias inherentes? Equidem Corpus, utpote cibus, videtur causare gratias actuales magis confortativas; Sanguis verò, utpote potus, gratias magis exhilarativas, juxta illud Hymni Ecclesiastici: *Dedit fragilibus Corporis ferculum, dedit & trisibus Sanguinis poculum.*

saltem una causat per modum cibi, altera per modum potus.

Et dato quod utraque species eandem prorsus gratiam conferret, una equidem significat per modum cibi, altera per modum potus: sicuti ergo cibus & potus, quamvis unam moralem refectionem constituent, specie tamen physicâ distinguuntur inter se; ita Sacramentum Corporis & Sanguinis, quod assimilatur potui & cibo, licet sit moraliter una resectio spiritalis, equidem in se completitur plura partialia Sacramenta specie physicâ inter se distincta, tamquam partes integrales, quatenus integrant unum perfectum convivium, quod constat cibo & potu.

integrantes unum perfectum convivium:

Sicut domus, etsi sit species infima, tamen habet varia ingredientia specie distinctâ, quæ illam integrant. Et sicut unum integrum convivium integratur ex variis ferculis, quorum tamen singula sunt verus cibus.

99. Tridem.

Quapropter Tridentinum supra, docet secundò: *Sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi.* Nota quod non dicat, *Totum atque integrum Sacramentum*, sed, *verum Sacramentum*, quo significet unam speciem ab altera separatam, esse propriè dictum Sacramentum, signum scilicet sensibile, practicum gratiæ sanctificantis necessaria, & sufficientis ad salutem; adeoque secundum se perfectum, & in ratione essentiali Sacramenti integrum: sic tamen, quod cum altera specie conjuncta, componat unam aliquam refectionem sive convivium, quod propriè intelligitur per totum atque integrum Sacramentum Eucharistiæ.

100. de qua unitate integratis loquitur Doctor Subtilis;

Hæc est unitas integritatis, de qua loquitur nostra Conclusio, juxta mentem Doctoris Subtilis supra numero 4. ibi: *De unitate huius Sacramenti dico, quod bene possibile esset plura sensibilia concurrere in fundamento unius Sacramenti simpliciter, ut supra dictum est de ablutione, & verbum in fundamento relationis Baptismi: sed ibi neutrum illorum est aliquid illius Sacramenti sine altero: hic autem, & species panis continent suum signatum sine speciebus vini, & e converso.*

Hic docet Scotus utramque speciem non constituere unum aliquod indivisibile Sacra-

mentum, sicuti ablutio, & forma verborum componunt unum aliquod indivisibile Sacramentum Baptismi.

Pergit, & considerans Corpus, prout est aliud essentialiter à Sanguine, scilicet prout includit solas partes animatas, cujusmodi non est Sanguis: *Licet, inquit, ipsum, & Sanguis sint primò diversa signata: tamen constituunt unum signatum totale, quod est Corpus secundo modo, videlicet ut omnia illa includit, quæ pertinent ad totum corpus organicum, sive sint partes animatæ, sive sint alia non formaliter animata, ut humores & spiritus. Et ita signum proprium Corporis primo modo, & signum proprium Sanguinis possunt esse unum signum unitate integritatis, non autem indivisibilitatis.*

Congruentiam ibidem subjungit dicens: *Congruunt autem hoc Sacramentum habere talem unitatem integritatis, & non indivisibilitatis, quia est ad completam nutritionem anima, quæ significatur per completam nutritionem corporis: completa autem nutritio corporis fit ex aliquo uno unitate integritatis, non unitate indivisibilitatis, scilicet ex alimento; non enim nutritur sufficienter cibus sine potu, nec e converso.*

Ecce unitas integritatis hujus Augustissimi Sacramenti. Ecce unica totalis species infima desumens suam unitatem atque totalitatem; partim ex significato principali, quatenus utraque species de facto significat totum atque integrum Christum; partim ex significato secundo in quantum gratia, quæ confertur per unam speciem; quantumvis sufficiens ad salutem, sive ad spiritualem nutritionem (in quo distinguitur à cibo corporali, qui, secundum Doctorem supra, non sufficienter nutrit sine potu) ordinatur ad unam aliquam completam nutritionem cum gratia alterius speciei.

Enimverò licet ex vi verborum præcisè sub speciebus panis non ponatur nisi Corpus, & sub speciebus vini non nisi Sanguis; ita quod in triduo mortis fuissent absolute separatim posita, tamen de facto non significantur, nisi prout in re existunt: cum ergo conjunctim semper inveniuntur, eatenus etiam per utrumque Sacramentum significantur, etsi non præcisè ex vi verborum; ut proinde utraque forma, & ex consequenti species, unum constituent totale Sacramentum, significans verum atque integrum Christum: species quidem panis per modum cibi, species autem vini per modum potus, adeoque significatio unius ordinatur ad integrandam cum significatione alterius integram significationem unius convivii, quod supra Scotus intelligit per *Alimentum*.

Ex quo patet responsio ad hanc illationem: Ergo qui suscipit unam speciem, non suscipit integrum Sacramentum Eucharistiæ; nec in Sacratio

ejusque at signat congruentiam.

101.

Unitas & totalitas huius Sacramenti desumitur partim ex significato principali, partim ex secundo

Vi verborum sub speciebus panis non nisi Corpus sub speciebus vini non nisi Sanguis ponitur.

Utriusque tamen significationis partialis integrat significationem unius convivii.

102.

Sacrario asseritur integrum Sacramentum sub una specie.

Quippe licet in rigore loquendo, ut notat Card. Lugo disp. 2. lect. 11. n. 12. hæc, & similes consequentia possent concedi sine inconuenienti; siquidem adhuc quælibet species simpliciter appellari deberet Sacramentum (quod sufficit ad saluandas locutiones Conciliorum & SS. Patrum) sicuti qui comedit partem carnis, dicitur simpliciter comedere carnem, licet non comedat carnem integram, sed partialem: nihilominus convenientius dici videtur de singulis speciebus, non esse integrum convivium sive alimentum, quam non esse integrum Sacramentum. Sic qui in prandio sumit unum ferculum, non recte dicitur sumpsisse integrum prandium, bene integrum cibum.

Similiter ergo qui accipit unam speciem Eucharistiæ, accipit quidem integrum cibum, qui est verum Sacramentum, & essentialiter integrum, quia sufficienter causat gratiam nutrimentalem, non est tamen propterea integrum convivium; quia hoc significat totum aliquod artificiale ex multis ferculis, sive ex cibo & potu; quod compositum non inuenitur in singulis speciebus seorsim, tamen per separationem fiant totalia Sacramenta, cum antè solùm essent partialia, sicuti pars aquæ separata, fit aqua totalis. Quæ magis vera apparent in sententia probabilis, affirmante unam speciem seorsim sumptam conferre æqualem gratiam & eundem planè effectum.

Potè hanc unitatem integritatis, & non aliam, docet Catechismus Romanus parte 2. cap. 4. quæst. 10. in principio: Licet, inquit, duo sint elementa; panis scilicet, & vinum, ex quibus integrum Eucharistiæ Sacramentum conficitur, non tamen plura Sacramenta, sed unum tantum esse, Ecclesiæ auctoritate docti consistemur. Rationem subiungit: Alio enim septenarius Sacramentorum numerus, quemadmodum semper traditum, atque à Concilio Lateranensi, Florentino, & Tridentino decretum est, constare non poterit.

Sicuti autem huic numero non repugnat diversitas specifica plurium Ordinum, quia nimirum omnes illi Ordines sunt tantummodo plura Sacramenta partialia, ex quibus conficitur unum aliquod totale ac completum Sacramentum, quod significat efficaciter gratiam necessariam ad ministerium Ecclesiasticum; & quia omnes spectant & diriguntur ad unam aliquam potestatem in Ecclesia militante: sic quoque minime obstant eidem numero plures partes Eucharistiæ specie differentes, quarum singulæ sunt verum Sacramentum & totale, quando seorsim accipiuntur, quia omnes ordinantur ad unum aliquod integrum & perfectum convivium, sive spiritualem animæ refectionem.

Et hanc differentiam partium satis significat Catechismus suprâ, quando dicit: Unum esse

oportet (hoc Sacramentum) atque unum quidem, non quia individuum sit, sed quia unius rei (iuxta jam dicta) significationem habet.

Eadem diversitas partialis colligitur ex Collecta Missæ de Venerabili Sacramento ibi: Sacramenta que sumpsimus: & oratione post Communionem Missæ de Beata Virgine ibi: Sumptis Domine saluti nostre subsidis: atque ex pluribus aliis locutionibus Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum ac Conciliorum, in quibus Eucharistiâ nuncupatur Sacramenta, utpote in se complectens plures partes, quæ singulæ sunt verâ & propriè dicta Sacramenta, instar diversorum Ordinum, qui quidem in se, & specie suâ partiali seorsim collati, sunt Sacramenta totalia, simul tamen sumpti constituunt tamquam partes integrales unum aliquod Sacramentum Ordinis, non unum individuum, sive unitate indivisibilitatis, sed unitate integritatis, de quo plura proprio loco; non enim in omnibus est paritas.

Utrumque sit, si multiplicitas Ordinum, quæ major est, stat cum decreto à Conciliis numero septenario, magis stabit multiplicitas Eucharistiæ. Et si intelligi possit conflari unum Sacramentum ex 7. vel 8. Ordinibus, quanto potius ex duabus speciebus Eucharisticis componi poterit unum signum sacramentale, quod simpliciter Sacramentum, sive Eucharistiâ appellatur?

Atque hæc quidem de unitate, & distinctione specifica; progrediamur ad numericam, pro qua ponitur

CONCLUSIO VI.

Sacramentum Eucharistiæ multiplicatur numero penes multiplicationem specierum, factam etiam post Consecrationem.

Sic consequenter loquendum est ad nostrâ principia: quippe Conclusionem quartâ docuimus solas species consecratas absolvere essentiam hujus Sacramenti, ut est permanens, & species dumtaxat in recto importari. Quidni ergo speciebus numero multiplicatis, etiam multiplicetur Sacramentum? Ita enim plures homines habentes eandem albedinem, denominantur plura alba, propter multiplicationem significati recti.

Hæc controversia de modo loquendi est, non de re, & ideo dixi sic consequenter loquendum esse: nam quod attinet ad ipsam rem; constat apud omnes; Primum Corpus & Sanguinem sub omnibus speciebus esse numero eadem. Secundò species phyticè numero distingui.

D 2 juxta

Hæc insuper colligitur ex Collecta Missæ de Venerabili Sacram.

Cum hæc unitas sit in se ipsa, non est in omnibus est paritas.

Atque hæc quidem de unitate, & distinctione specifica; progrediamur ad numericam, pro qua ponitur

105

Multiplicatis numero speciebus, multiplicatur Sacramentum.

Dei Card. Lugo disp. 2. lect. 11. n. 12. hæc, & similes consequentia possent concedi sine inconuenienti; siquidem adhuc quælibet species simpliciter appellari deberet Sacramentum (quod sufficit ad saluandas locutiones Conciliorum & SS. Patrum) sicuti qui comedit partem carnis, dicitur simpliciter comedere carnem, licet non comedat carnem integram, sed partialem: nihilominus convenientius dici videtur de singulis speciebus, non esse integrum convivium sive alimentum, quam non esse integrum Sacramentum.

utque asseratur conuenientiam.

101.

intra & talitas jus Sacramenti definitur partem ex figurato principali, utrim ex undantibus

verborum sub speciebus non Corporis specie, nisi quis potest

utque in figurato in significationem

02.

104. hæc de re, & ideo dixi sic consequenter loquendum esse: nam quod attinet ad ipsam rem; constat apud omnes; Primum Corpus & Sanguinem sub omnibus speciebus esse numero eadem. Secundò species phyticè numero distingui.